

پرنشبه — ۱۵ مارت ۱۹۲۸

اداره خانه :

باب عالی جاده سنده اقدام
پوردی یاننده کی بناده
خصوصی دائره

صاحب و مدیری
محمد مسیح

جلد : ۹

پرنشبه سنه — نومرو ۱۰۶

آبونه شرطلری : سنه لکی
۲۵۰، آلتی آیلنی ۱۲۵،
فوق العاده نسخه لر ایچون
۵۰۰ و ۳۰۰ غروشدور.

مجموعه من هیئت نتیجه طبعی تنسیب
ایدله بن اثر لر اعاده ایدلر.

مجله پرنشبه

هر آیلک برنجی داره پرنشبه کونلری بیقرار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، عربی مجموعدر .

فلسفه

«مجمعیك» مذهبی

علم ملكسى

كاشانده اولمقده اولان حادهلری تدقیق و تبیین ایدرك حادهلركه اولدقلىرى «آكلامایه» و «آكلامتا» په چالیشماك انسانلر ایچین عاداتا فطرى بر میل ولدینی معلومدر . چوجوقلقدن اعتباراً ، وحتی چوجوقلقدده داهای زیاده كندی كوترن بودرونی ملك كیت كیده محدود ساحه لر انحصار استدیكه ده كوزوكور . و اما هنوز خارجی عالمه كندی «بنلكی» نى بىكی تفریق ایتیه په باشلایان «كوجوك انسان» ایچین خارجی عالمده وقوعه لكلكده اولان هر واقعه ، بىكی بر حانه ماهیتده اوله جفتدن ، و هر بىكی حاده ايسه «مراق *curiosité*» ى تحريك ایده جكندن چوجوقلرده آكلامایه اولان احتیاج بو فوق العاده جوق اولان بىكی حادهلر قارشىسنده بولونقدن ایلری گلش غایت طبیعى بر تمایلدر .

بر آرزویشكین اولدقندن صوركا انسانلك «آكلامش» اولدینی واقعه لر قارشىسنده هنوز آكلامدقلى ده حدودسز بر حالده اولقله برابر ارتق انسان كندی «آكلاما» دائره نى تحدید ایدرك صرف كندی شخصیته و خصوصیلرینه كوره كندیه لزومى اولان حادهلر زمره سنى آیرمش و اوزمزه داخلندن . تكون ایتكده اولان شأینتلر مشغول اولمایه باشلامش اولور .

اولمقده اولان شأینتلردن صرف كندی علاقه دار ایده جكلرك دائره سنى جیزه رك اودا اثره داخلندن تبعده بولونق صورتیه آكلامایه چالیشمق ، و اونلرك خارجنده تكون ایتكده اولان شأینتلره قارشى علاقه سز قالدق ايسه صرف «علم» ساحه سنده مشغول اولمقدن . یعنی تكون ایدن حادهلركه ايكسجى سبیلری ، نى بولق و او سبیلره حادهلری باغلا یارق شأینتلری آكلامقده «اكتفا ایتك»

علمك قادروسی داخلنده قالدق ر . بوكی نفسلرده حادهلری آكلامایه اولان میل تعلمین ایده جك حرکت «علم ملكسى *esprit scientifique*» در .

فقط بوصورتله محتاب علملرك كندی قادرولى داخسانده كى حادهلر زمره لرینى تبع ایتك و آكلامق ايله اكتفا ایتیب ، بوزمزه لر آرا ندهده «برك» ى بولمایه اوغراشمق ، بوتون كونی حادهلری بر «اصل» دارجاع ایتك ایستین نفسلرده واردركه بولر «علمی» اولان اصول داخلنده بورومك ايله وحادهلری تكون ایتكده اولان «ایكسجى سبیلری» بولق ايله اكتفا ایتیب بوايكسجى سبیلری ده «تك رسب» ارجاع ایتك ایستدرلر . شوخالده علم حدودى آشامش ، «فلسفه» ساحه سینه كیریلش اولور .

فلسفه ملكسى

دیتك كه فلسفه ساحه سى وقوعه لكلكده اولان بوتون كونی حادهلری آرا نده آیریلقده اولان زمره لر حدودلری ده آشارق و اوزمزه لر داخلندن كى حادهلری تك راصله باغلا یان رابطه لرله اكتفا ایتیه رك ، بوسفر بوتون زمره لر آرا سنده موجود اولان رابطه لرى بولمایه اوغراشارق هبستى تك بر سببه ارجاع ایتیه چالیشمقدن .

شو حالده «علم ملكسى» ناصل محدود برزمره داخلنده اولمقده اولان شأینتلری كندی آرا نده برلشدیرمك وانلری بر اصله ارجاع ایدرك آكلامق غایه سنى استیفاف ایدیورسه ، «فلسفه ملكسى» - *esprit philosophique* ، و اوزمزه رك حدودو دینه آشارق بوتون كونی حادهلری تك بر اصله ارجاع ایتك ایستمكدن .

ایشته مثلاً فیزیک حادهلری كندی قادروسی داخلنده تدقیق ایدرك بو حادهلری كندی ايكسجى سبیلرینه باغلامق صورتیه «فیزیک» ى تاسیس ایتك ایستین «علم» لك یاننده ، فیزیک حادهلری دیگر نوعدن اولان حتی انسانى ، یعنی اجتماعى

بوتون كونی حادهلرله رلكده تك راصله ارجاع ایتك ایسته په رك آكلامایه و آكلامایه چالیشان «فلسوف» میدانه جقار . فقط برنوع «وحدتچلك *monisme*» مذهبی اولان بو نوعدن فلسفه جلك مراقی «اجتماعیات» لك ظهوریدن صوركا موقعی یادبرغامایه باشلار . چونكه حادهلرك ظهورى مكانى ايله ، اونلرك كندینه مخصوص وصفلری ملاحظه ایدنجه «وحدتچلك» لك كندی موقعی «كترتچلك *pluralisme*» ترك ایتدیكى كى ، فلسفه لك كندی قادروسی داخلنده آكلامایه اوغراشدینی حادهلردن برجونك «اجتماعى ماهیتلر» ى كوره رك اونلری اجتماعك قادروسی داخله اعاده ایتى لازم كلكركه بوسفرله فیلسوف اولمقده اولان شأینتك ظهورى مكانى اولان اصل «حیات» ه نظری چورمش اولور .

فالحقیقه هر هانكى بر موضوعی تدقیق ایتك ایچین علمى بر بولدن كتمك ایسته بنلرك ايكی بولدن برینى اختیار ایتدكلى كورولور . برى تدقیق اولوناجق موضوعی شیمدی په قادارقید وضبط ایتش و او موضوع حقتده برطاقیم تفصیلات و بره رك برحل صورتى كوسترشم اولان ، و ناندك «مقولات» ه صابلا نوب قالدق ؛ دیکرى ده هر تورلو مضبوطات و مقولاتى بر طرف ایدرك اولا موزه . و لك تكون ایتكده اولدینی حیاته دوغورودن دوغرویه نظری چورمك صورتیه «حیات» لك و بر ديكی معنائى كوروب ، افاده ایتدیكى كلى بولوب موضوعى اوكا كوره آكلامایه چالیشمقدن .

بونردن بریحیمى «كتاب» واسطه سبله حیاتی ایضاحه قالدیشمق اولوب برنوع «كتابخلىق» ديه سبله جكمز مذهب ، ديكرى ده دوغورودن دوغرویه «حیات» ى مشاهده آلتنه آلقدر كه برنوع «حیاتیلىق» ديه - سبله جكمز مذهبدر .

مجمعیك مذهبی

ایشته فلسفه لك كندی قادروسی داخلنده حل ایتیه اوغراشدینی موضوعلردن بر چوغلنك اجتماعى ماهیتلری كوره رك بونوع

حادثه‌های اجتماعی‌ات که قادر و سواد اعاده اجتماعی لازم کلیر که بصورت فلسفه ساحه‌سند «حیات‌یق» یا خود «جمعیت‌جک» دیه - بیه‌جک مذهب میانه کلیر .

فی الحقیقه فلسفه‌ات که کندی قادر و سواد داخله تدقیقه وحله اوغرا شمعده اولدیغی موضوعات بر طرفدن «طبیعی» دیگر طرفدن «اجتماعی» ماهیتده اولدقاری میانه‌دهر . یعنی بر طرفدن ماده ، الخ کی طبیعتک معطاری ، دیگر طرفدن روح ، الخ کی جمعیتک معطاری فلسفه‌ات قادر و سواد خانه کیر مشدر . حالوکه بونلردن ، اولکلیر طبیعتک معطاری اولق اعتباریه «مادی شایث» ، دیگر لری جمعیتک معطاری اولق اعتباریه «اجتماعی شایث» ماهیتدهر . حادثه‌ات بیه تکیون مکانی باشقا اولدی کی ، کندی مخصوص وصفی ده باشقا اولدیغندن ، وهر باشقا حادثه‌ات زمه‌سی کندی نوعندن سیه‌له مربوط اولوب کندی مخصوص قانونله وجوده کلکه بولوندیغندن بونلرک تدقیق ساحه‌سی ده آریدر .

واقعا بعضی فیلسوفلر حادثه‌ات آراسنده کی باشقالی سزمکه برابر بویکی نوع شایث آراسی تفریق ایدمکلری ایچین بوتون حادثه‌له منشا اولق اعتباریه تکیون بر اصل دوشونمک ایسته مشلردر . [*] فقط شایثلرک کندی مخصوص وصفی «کتاب» باقازق دیکل ، «حیات» ی کوردلرک تدقیق ایه بیه‌جه ایکی نوع ماهیتی ایریمجه بر طرفدن «طبیعت» ، دیگر طرفدن «جمعیت» و بر مکده اولدیغی معطاری کوزه چاربار .

شواله‌مادی شایثلری کندی قادر و سواد داخله آکلامایه اوغراشان بر نوع «طبیعت‌جک» مذهبی دیه بیه‌جک فلسفه‌جک مقابل ، کندی مخصوص باکر وصفی «انسانی» ماهیتی محافظه‌اتمکه اولان اجتماعی شایثلری کندی قادر و سواد داخله آکلامایه چالیشان «جمعیت‌جک» دیه بیه‌جک مذهب کندی کوسترر .

فیلل نعم‌الار

استانبول دارالفنونده «منطق» مدرسی [*] فانتک «نوع» ی اوقبله‌ندر .

چیزکیلر

بنم آکلاریم نور کیمیک

بر تورک ایچون آک صمیمی حیات تورکک دینلن منوی قیمتیری باشامقدر . بوقیمتارک دیولابیلیم‌سی ایچون بر تورکک نعلام ، نه‌ده فیلسوف اولماسنه لزوم یوقدر . اوبررکه بوقیمتارک لزومی قادار شورلانمش اولسون ... بوحالک آدینه دویغونورکیلیکی دیورم . دویغو تورکیلیکنک وضعیتی وجد واستغراق وضعیتیدر .

بر صوسزلق ، آچلق دویغوسی کی میت دویغوسی ده طبیعتک ضرورتی بیلیرن قوتلردن در . ملیت دویغوسی مجر در . بونکله برابر بوملیت دویغوسنک نه طبیعتک ، نه‌ده ضروریلیکی حقیه ادراک ایدمه‌دیکمز آنلر اولشدر . اوزمان بیلکیلر مزله دویغولرمز ، عقلمزله قلیمز آراسنده غریب بر چار بوشما باشلار . روحمزک نه آهنگی قالیر ، نه‌ده سکوتی قالیر ... آرتق اوزمان یاقلمزک دورماسی ، یا خود بیلکیلر مزک قوتلری لازم کلیر . بوقوتلرول صولک حدلرینه واریمجه ملیتلر علمندن عبارت بر نوع محکم بیلکی وجوده کلیر . بوصولک بیلکیک تورکک ایچون آله ایدلمه‌سده «بیلکی تورکیلیکی» دیورم . بیلکی تورکیلیکنک وضعیتی فکر وضعیتیدر . فقط وقتاکه بوبیلکی بویغونی طبیعی ضروری بر قوت اوله‌رق ایضاح ایدیور . اوزمان بوطبیعی ساقه‌تک امکان طلمده وجوده کتیرمه‌جکی بوتون حرکتلری ، فعللری ، اثرلری مباح‌وانسانی کوربیور . اولری الداتمک ایچون چالابلق بر احتیاج اولور وحرکتیه باشلابورز . بوالیشما بر یاندن ملیت وجدانک تضییق ، بر یاندن ده ملیت علممزک ارشادی ایل اولور . یاشاییشک بومنظره‌سده «اراده‌تورکیلیکی» دیورم . اراده تورکیلیکنک وضعیتی یاراقق وضعیتیدر .

بهار صباحی

وورونجه قیزیل کونش کویک داغلینه ایچمه صاری بردومان اوزانیر یامچلردن ؟ قوشلر حسرت قالمشدی ایشیقلی بریارنه .. آرتق شن جوبولتیلر دویولور آغاچلردن ..

نشته سیله صباحک جوشان دره‌چیللردن ؟ براق صوبی قلبی بدن‌چالاری ، بیلیم ؟ ! . قوننده بیین سازلر قوشاسندن ییلقیندر ، باغریه یابانچی آل عجب‌الارای ، بیلیم ؟ ! .

ایضاق بیشیل جاییرلر شینلرله سوسلور ، اکلش اوولرک شیندی غمور زمانی ؟ شو بایردن این قیز کویلرک بیلیدر ، سینه‌سند دولا نان آرسلان جدیدک قانی ! .

۹۲۸

صبح عزت

تورکیه‌ده تورکیلیکنک تکاملی نظر دقته آلتیرسه بونک بو اوج مرحله‌دن ایکینسی کج‌دیککی و اوجونجی مرحله‌نک سیاسی درجه‌لرینه واردینی کورولیور . اوحالده بو کونکی تورکلرک وظیفه‌سی نه دویغونورکیلیکی ، نه‌ده دوشونجه تورکیلیکی در . بو تورکیلیک ساده‌جه اراده تورکیلیکی در . بوده تورکلرک سیاسی وحدتی ، یا خود سیاسی استقلالانی الده ایتمک ایچون دیکل ، بلکه بر علم ، اقتصاد و عدالت تورکیه‌سی تماملامق ایچون منادی اراده صرف ایتمکدر . شیمدی تم آکلاریم تورکیلیک ایسته بودر .

۱۳ مارت ۱۹۲۸

اسماعیل منی

